

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Nc/9/2016
Identifikačné číslo spisu: 4109238159
Dátum vydania rozhodnutia: 21.10.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Rudolf Čirč
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:4109238159.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci žalobkýň 1/ Z. E., 2/ Z. E., oboch bývajúcich v H., E. 1, 3/ R. E., bývajúcej v C., T. X a 4/ B. N., bývajúcej v H., N. XX, všetkých zastúpených JUDr. Pavlom Gráčikom, advokátom v Nitre, Farská 40, proti žalovaným 1/ METRO Group Properties SR s. r. o., so sídlom v Ivanke pri Dunaji, Senecká cesta 1881, zastúpenej splnomocnenkyňou alianciaadvokátov ak, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Vlčkova 8/A, v mene ktorej ako konateľka koná advokátka JUDr. Gerta Sámelová Flassiková alebo advokát Mgr. Ján Vóloch, 2/ Rímskokatolíckej cirkvi, Sídelsej kapitule Nitra, so sídlom v Nitre, Nám. Jána Pavla II 7, zastúpenej splnomocnenkyňou Petruška & partners s. r. o., so sídlom v Nitre, Kupecká 18, v mene ktorej ako konateľ koná advokát JUDr. Svorad Petruška, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, za účasti Ing. Z., bývajúceho v C., R., zastúpeného JUDr. Karolom Spišákom, advokátom v Bratislave, Tuhovská 1, vedenej Okresným súdom Nitra pod sp. zn. 12C/271/2009, o vylúčení sudkyne Krajského súdu v Nitre JUDr. Adriany Kálmánovej, PhD. z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 8Co/124/2016, takto

rozhodol:

Sudkyňa Krajského súdu v Nitre JUDr. Adriana Kálmánová, PhD. n i e j e v y l ú č e n á z prejednávania a rozhodovania veci, vedenej Krajským súdom v Nitre pod sp. zn. 8Co/124/2016 (veci okresného súdu Nitra sp. zn. 12C/271/2009).

Odôvodnenie

1. V konaní vedenom Krajským súdom v Nitre (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 8Co/124/2016 žalovaná 1/ podaním zo 14. septembra 2016 oznámila krajskému súdu uplatnenie námietky zaujatosti voči vec sudkyňi JUDr. Adriane Kálmánovej, PhD. (ďalej tiež len „námietaná sudkyňa“) pre jej pomer k veci a k účastníkom konania na strane žalovaných, konkrétne na strane zúčastneného Ing. Z. (pôvodne, za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, v pozícii vedľajšieho účastníka) a jeho právneho zástupcu. Žalovaná 1/ sa o dôvode vylúčenia namietanej sudkyne (predsedníčky vec prejednávajúceho senátu krajského súdu) dozvedela na stretnutí s právnym zástupcom Ing. Z. 7. septembra 2016, na ktorom JUDr. E. informoval žalovanú 1/, že v minulosti zastupoval spoločnosť EURO CITY PARK, a. s. (v súčasnosti LIVING PARK a. s.), patriacu Ing. Z., ktorá podala trestné oznámenie (zo dňa 20. marca 2012) voči Ing. Q. a JUDr. H. (manželovi namietanej sudkyne) pre obzvlášť závažný zločin vydierania podľa § 189 ods. 1, ods. 4 písm. b/ Trestného zákona.

Menované osoby sa mali trestného činu dopustiť tým, že od zástupcov spoločnosti EURO CITY PARK, a. s. za to, aby mohla stavať, mali požadovať zaplatenie sumy 1.000.000 eur, zakúpenie pozemkov vo vlastníctve mesta Nitra a podpísanie zmluvy na stráženie objektu City park Nitra. Zo strany JUDr. H. malo byť viackrát deklarovane, že v meste Nitra má „všetko pod kontrolou“. Avizoval, že nechá zrušiť dve územné rozhodnutia, ktoré boli v tom čase vydané na stavbu, pričom Krajský súd v Nitre skutočne odložil ich vykonateľnosť, čím sa naplnili hrozby JUDr. E.. Keďže voči takémuto rozhodnutiu súdu nebol prípustný opravný prostriedok, pričom konanie súdu nespĺňalo štandardné postupy pri rozhodovaní, bola predsedovi krajského súdu predložená sťažnosť na postup súdu. Hrozby JUDr. E. sa taktiež naplnili, keď Krajský súd v Nitre v dvoch rozdielnych senátoch (29S a 30S) a veciach vydal rozhodnutia s rovnakým odôvodnením, čo predseda krajského súdu vyhodnotil ako porušenie povinností sudkyne pri výkone funkcie sudcu a uložil jej písomné napomenutie. V tom čase bola aj namietaná sudkyňa v tejto veci sudkyňou Krajského súdu v Nitre, sekcie správneho súdnictva. Z uvedeného tak vyplýva, že namietaná sudkyňa má negatívny pomer k účastníkom konania na strane žalovaných, ako aj k Ing. Z. a jeho zástupcovi z dôvodov vychádzajúcich z minulosti - podaného trestného oznámenia a na základe neho vedeného trestného konania (i keď toto bolo zastavené), ktoré sa priamo dotýkajú jej manžela. Dôvodom vylúčenia sudkyne z prejednávania a rozhodovania veci je nielen jej pomer k sporu, stranám a ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní, ale aj odôvodnená pochybnosť o jej nezaujatosti.

2. Namietaná sudkyňa nato predložila vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) na rozhodnutie podľa § 54 ods. 1 Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z., ďalej len „C. s. p.“) i so svojím vyjadrením k námietke zaujatosti. V danej veci sa necíti byť zaujatá, nemá žiaden pomer k veci, k stranám, ani k ich zástupcom. O trestnom stíhaní jej manžela až do vznesenia námietky zaujatosti nemala vedomosť. Tvrdenia žalovanej 1/ považuje za účelové, nepociťuje žiaden negatívny postoj k stranám, ani k ich zástupcom. Ako uvádza aj žalovaná 1/, trestné stíhanie bolo zastavené, čo svedčí o tom, že tvrdenia oznamovateľa neboli preukázané. O sťažnosti spoločnosti EURO CITY PARK, a. s. na postup súdu uviedla, že v čase podania a vybavovania sťažnosti nebola sudkyňou na správnom úseku, ale bola zaradená na občianskoprávny úsek do senátu 7Co. Ak mal účastník za to, že členovia senátu 29S alebo 30S (prípadne iní) mali byť vylúčení z prejednávania a rozhodovania nimi prejednávaných vecí pre kolegiálny vzťah k nej, mali zákonnú možnosť vzniesť námietku zaujatosti.

3. Najvyšší súd ako súd Krajskému súdu v Nitre nadriadený (§ 54 ods. 2 C. s. p. v spojení s čl. I § 5 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších zmien a doplnení) vec prejednal a dospel k záveru, že na vylúčenie sudkyne krajského súdu z podkladov v spise usúdiť nejde.

4. Podľa § 49 ods. 1 C. s. p. sudca je vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, k ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

5. Účelom úpravy pojatej do práve odcitovaného ustanovenia základného predpisu civilného sporového procesu Slovenskej republiky je prispieť k nestrannému prejednaniu sporu, k nezaujatému prístupu súdu k stranám alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z pohľadu uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, ktorým môže byť len niektorý z nasledujúcich vzťahov:

a/ k sporu (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je priamo stranou sporu alebo osobou zúčastnenou na konaní, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, vtedy, keď sudca verejne - napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na spor, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť alebo tiež vtedy, ak sú tu konkrétne skutočnosti nasvedčujúce získaniu sudcom poznatkov o veci inak, než spôsobom predpokladaným právom, teda najmä dokazovaním),

b/ k stranám [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu, ktorý má buď charakter rodičovského,

manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu či relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho, ako aj negatívneho)],

c/ k ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní (viď vyššie pod 2.).

6. Pri posudzovaní dôvodnosti námietky žalovanej 1/ vo vzťahu k sudkyňi krajského súdu o skutočnostiach majúcih privodiť jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania sporu, vychádzal najvyšší súd zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcu a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudca je totiž vo všeobecnosti vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

7. Integrovanou súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd - tu por. prílohu oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb.) je garancia toho, aby v spore rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky, čiže ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov) zároveň zahrňuje aj právo na to, aby spor nebol odňatý zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v možnosti zmariť hroziace riziko, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca.

8. Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti a nadržania určitej procesnej strane). Len nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (porovnaj napr. II. ÚS 71/97).

9. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh strany (§ 52 C. s. p.), alebo na základe oznámenia samotného sudcu (§ 50 C. s. p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

10. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, či strany, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska (sudcu, strany), ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších

inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či vyslovená obava je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či uvádzané okolnosti sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu, teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je pritom len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

11. Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

12. Z vyššie spomenutej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďit' prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom konania (dnes stranám sporu) alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

13. Pokiaľ ide o subjektívne aspekty nestrannosti sudkyne krajského súdu, tu je potrebné konštatovať, že namietaná sudkyňa sa sama necíti byť v predmetnom spore zaujatá a vylúčila akýkoľvek pomer či už k sporu, stranám, ich zástupcom, či osobám zúčastneným na konaní. Dôvod uvádzaný žalovanou 1/, z ktorého táto vyvodzuje vznik pochybností o nezaujatosti sudkyne a ktorým je podanie trestného oznámenia na manžela sudkyne pre podozrenie z manipulácie so súdnymi konaniami, sa vzhľadom na nepreukázateľnosť tvrdení nevyznačuje takou intenzitou, aby spochybnil nezávislosť a nestrannosť prejednávania a rozhodovania sporu namietanou sudkyňou. Výsledkom konania o trestnom oznámení bolo jeho zastavenie a niet tak z čoho usudzovať ani na preukázanie obvinení vo vzťahu k manželovi namietanej sudkyne. Sťažnosť na postup krajského súdu pri rozhodovaní jeho senátov 29S a 30S (konkrétne na sudcov JUDr. Jána Bzdúška a JUDr. Evu Hritzovú) bola síce predsedom súdu vyhodnotená ako čiastočne dôvodná (porovnaj č. I. 686 spisu), avšak len v časti, v ktorej bol napadnutý postup vyhotovenia rozhodnutia, keďže sudkyňa vyhotovujúca rozhodnutie mechanicky opísala dôvody rozhodnutia, ktoré vypracovala iná sudkyňa. V tejto časti predseda súdu pripustil možnosť spochybnenia hodnovernosti a presvedčivosti rozhodnutia, nepreskúmaval však procesný postup súdu ani vecnú správnosť rozhodnutia (čo napokon ani nie je v jeho kompetencii). Za takéto (hoc aj zistené) pochybenia ale namietaná sudkyňa zodpovednosť nenesie, keďže sťažnosť sa jej netýkala, nebol preukázaný ani žiaden jej dosah na rozhodovanie vo veciach, ktoré boli predmetom sťažnosti a vo svojom vyjadrení výslovne poprela, žeby v rozhodnom čase bola sudkyňou správneho úseku krajského súdu.

14. Žiadnym spôsobom tak neboli preukázané tvrdenia žalovanej 1/ o existencii niektorého zo zákonom predpokladaných pomerov sudkyne, odôvodňujúcich jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci. K samotnému ataku na manžela namietanej sudkyne za pomoci trestného oznámenia pritom obdobne ako v prípade obdobného zaútočenia na samotného sudcu platí, že tento sám osebe pochybnosti o nezaujatosti sudcu privodiť nemôže. Jednak totiž u sudcov treba (v porovnaní s inými profesiami a povolaniami) predpokladať vyššiu mieru odolnosti voči vplyvom na ich nestrannosť (čomu inak slúži aj odborná príprava sudcov a nutné uvedomovanie si nimi významu nimi zastávaných funkcií vrátane

zvýšených požiadaviek kladených na osoby sudcov), najmä tu však treba vidieť zásadný rozdiel medzi trestným oznámením na sudcu (čo platí obdobne aj na jeho rodinných príslušníkov) a trestným oznámením podávaným samotným sudcom (resp. i tu niektorou z osôb berúcich si za vlastnú obhajobu záujmov sudcu). Kým trestné oznámenie podávané samotným sudcom (nech aj ako právom aprobovaný prostriedok obrany voči útokom na osobu sudcu) je nepochybne už svedectvom takého vychýlenia pôvodne neutranného vzťahu sudcu k tomu, na koho sa trestné oznámenie podáva (alebo koho sa týka), ktorý sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci za účasti osoby dotykanej trestným oznámením diskvalifikuje (nielen pre neschopnosť ďalej činiť zadosť kritériu objektívnej neutrannosti, ale ani tej subjektívnej); trestné oznámenie na sudcu (resp. jeho príbuzného) môže byť aj pokusom oznamovateľa o zbavenie sa takého zákonného sudcu, resp. aj viacerých sudcov, ktorý (-í) mu nemusí (-ia) vyhovovať a súbežným pokusom o nahradenie takéhoto sudcu (sudcov) iným (-i), pre oznamovateľa prijateľnejším (-i). Takéto postupy, spôsobilé viesť pri ich dovedení ad absurdum až k prideleniu veci konkrétnemu sudcovi a ani ich náznaky, samozrejme akceptovať nejde.

15. Sudca je totiž pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný v zmysle § 2 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich v znení neskorších zmien a doplnení vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia. Obsah tohto práva a povinnosti je základným pilierom výkonu funkcie sudcu.

16. Ak teda pri posudzovaní námietky zaujatosti zo strany žalovanej 1/ a vyjadrenia namietanej sudkyne k námietke najvyšší súd nezistil také okolnosti, ktoré by boli z pohľadu ustanovenia § 49 C. s. p. relevantné, rozhodol, že namietaná sudkyňa z prejednávania a rozhodovania danej veci vylúčená nie je.

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.